

UIT DE SCHRIFT

Molest-risico der Kerk?

Bewaart uzelf in de liefde Gods.

Judas: 21.

Sinds de haat heerschappij voert in de wereld en het geweld van den oorlog zich hoe langer hoe beutaler openbaart, is er nergens meer veiligheid.

Wie kan zijn leven, zijn gezin, zijn goed, zijn bloed, zijn vaderland, zijn volk nog veilig bewaren?

Overal loert en dreigt het gevaar.

Zich veilig stellen, zich bewaren, dat zijn tooverwoorden geworden in deze onveilige wereld, waarin niemand en niets gespaard wordt en niets kan worden bewaard.

Daarom overal schuilplaatsen, loopgraven, safe-kelders, toevluchten; het „safety first”, veiligheid voor alles, is een wereldwoord geworden. En in weerwil daarvan, overal, op het land, op de zee, in de lucht en in de aarde onveiligheid in de ergste mate.

Maar is er ergens meer onveiligheid dan in de Kerk? Zij leeft van liefde, en liefde is zoo breekbare. Het molest-risico is voor de Kerk wel het allerhoogst. Wie durft aan haar een polis voor verzekering af te geven?

En, wie kan zichzelf bewaren? Niemand.

Alleen geweldige afweer en tegenweer, en het genot van een onaantastbare dekking geeft er nog eenige kans op, al blijft zelfs die kans onzeker.

En in deze wereld, bij het begin van een jaar vol onzekerheden en dreiging, spreekt God door Zijn Woord tot Zijn kerk: Maar gij geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods.

Judas schrijft in zijn zendbrief over de geweldige conflicten, die het einde der tijden ontketenen zal. Zijn vermaan geldt dus de periode tusschen Christus' komst in het vleesch en diens wederkomst ten oordeel. Dit is de tijd, waarin wij thans leven, en waarin de tegenstellingen tusschen haat en liefde, leugen en waarheid, kerk en wereld zich al scherper aftekenen. Wij kunnen wel niet lezen hoe laat het is op de klok des hemels, maar tusschen komst en wederkomst van Christus geldt altijd de voorzegging: het einde is nabij! De adventsklokken der eeuwigheid luiden over ons hoofd. Het tegenwoordige leven, met al wat er in geschiedt, dient die wederkomst; elke seconde brengt die nader. De krachten van dat in luister komend koninkrijk werken reeds nu in de kerk, in 't hart en leven der geloovigen, in de Kerk van Christus. Alle machten van goddeloosheid in de wereld, en alle haat der spotters kunnen dat koninkrijk niet tegenhouden, ook niet als zij verraders en handlangers hebben in de kerk: dwaalleeraars, leugenprofeten, natuurlijke mensen, den Geest Gods niet hebbende, die scheuring verwekken, en afval door de macht van den haat uit de hel, zoodat die kerk zich naar binnen zoowel als naar buiten onveilig voelt.

En daar komt zoo heerlijk rustig het woord: maar gij, geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods! De krachten, die het wereldleven beheerschen en waarmee de kerkverwoesters ageeren, zijn machten van haat uit de hel; zij vormen zonde-gemeenschap en haatgemeenschap. Maar gij geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods. Hier is de Kerk; zij leeft van liefde; zij ademt in de liefde; ze wordt door de liefde beschermd; ze is in de liefde veilig. Het schijnt zoo anders; de kerk is immers een open stad, onbemuurd, zonder wal of poort, open voor iederen vijand, bloot voor elke aanranding, zij tabernakelt onder open hemel, haar wijngaard is onbeschermd, wie wil, kan die vertreden. Maar de werkelijkheid is andersom. Die kerk alleen biedt veiligheid in deze zoo onveilige wereld. Want Gods liefde is een varige muur rondom haar. Welke macht van haat uit de hel en de wereld zou bestand zijn tegen de liefde Gods ten opzichte van Zijn erfdeel, dat Hij gekocht heeft met het bloed van Zijn eigen Zoon? Belijders, gij zijt veilig, ook in dit bloedjaar 1940.

Die gedachte kweekt geen valsche lijdelijkheid; zij roept de kerk op in de mobilisatie van haar Koning. Want zich bewaren in de liefde Gods, dat is geen zaak van sentiment, of van stichtelijke gevoeligheden, waardoor de activiteit wordt verlamd, en de geloovigen buiten het leven worden gedrongen, in een valsche isolement.

Neen, het is een kwestie van gehoorzaamheid-zonder-meer; maar van zulke gehoorzaamheid, die opbloeit en vrucht draagt door het geloof.

Want Christus heeft het zelf gezegd: gelijkerwijs de Vader mij liefgehad heeft, heb ik ook u liefgehad; blijft in deze mijne liefde. Indien gij mijne geboden bewaart, zoo zult gij in mijne liefde blijven, gelijkerwijs ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in Zijne liefde.

Daaraan gedenkende, verstopt de Kerk zich niet vreesachtig op het eerste alarm-signaal, maar zij werpt zich midden in den strijd en overwint onder haar van God gezalfden Koning.

Zij behoeft geen verzekering voor molest-risico te sluiten.

De navigatie van het schip der Kerk is veilig. Ofschoon schijnbaar onbewapend, koerst het door mijnen en torpedo's, door kruisers en onderzeeërs heen.

En het bereikt de haven harer begeerte.

Op het compas der liefde. F. C. M.

KERKELUK LEVEN

De pluriformiteit.

De heer T. v. Popta toont zich in „Jm. Kh.” bezorgd over het door prof. Hepp weder ontkende pluriformiteitsdebat. Hij is bang, dat de tegenstellingen onder ons zullen worden toegespiet.

Wij zijn er ook bang voor. Maar juist daarom is het debat zoo nuttig. Het is het eenige medicijn, om te verhinderen, dat de tegenstellingen blijvend gemaakt worden. Ik zie de zaak zoo — en ik heb ook wel „objectieve gronden” voor deze meening, dat er maar een kleine verlapping van de aandacht noodig is, om een kerkelijke uitspraak bij stemming te zien aangenomen, welke eens en voor goed de tegenstanders der pluriformiteitsidee zou brengen in de positie van de niet-vertuigden, die door een toevallige kleine meerderheid van theologen in de minderheidspositie zouden zijn gebracht. Dat kan slechts verhinderd worden door argumentatie in de pers. Publieke bespreking is derhalve eventjes een openbaarwording van bestaande tegenstellingen. Maar voort is ze een prachtig wapen tegen het blijvend maken er van.

Het felt ligt er nu eenmaal, dat een deel der broeders op allerlei wijze tracht, bepaalde meeningen van hun groep aan anderen voor te schrijven. De aanvallen, die sinds 1934 in het openbaar of in semi-publieke bijeenkomsten ondernomen zijn op hen, die meenden, dat sommige pluriformiteitsleeringen, zooals ze onder ons ingang zochten te winnen, onjuist waren, hebben in scherpste niet verloren. En nu één van beide. Degenen, die van oordeel zijn, dat de pluriformiteitsopvatting van meer dan één met de eerlijk uitgelegde belijdenis niet strookt (wij maken onderscheid tusschen dezen en genen), zwijgen om den lieven vrede, en onder den indruk van een of ander „vredesoffensief”; — maar dan moeten ze aanzien, dat een proces, dat reeds enkele jaren lang doorloopt, verergt het proces van langzame begunstiging van Kuyper's pluriformiteitsidee. Of, zij gaan spreken; maar dan dient ook op de kwestie nader te worden ingegaan, en komt bloot te liggen, wat anders had kunnen toegedekt blijven.

Voor mijzelf meen ik, in betrekking tot de pluriformiteit aan toespitsing der tegenstellingen niet gedacht te hebben. Inzake de kerk schreef ik vóór '33, en ook daarna onderscheiden artikelen, die ik nog nimmer serieus bestreden acht. Maar ik raakte niet aan de opinie van prof. dr. H. H. Kuyper, hoewel ik reeds sinds jaren van oordeel ben, dat zijn beantwoording van dr. Bulzer's gravamen op een kardinaal punt (de bedoeling n.l. van art. 27 der belijdenis) den toets niet kon doorstaan. Ik raakte evenmin aan de meening van prof. dr. K. Dijk, tegen wiens referaat: „Buiten de Kerk geen zaligheid” ik eveneens enkele bedenkingen had en heb; want, al constateer ik dankbaar, dat een deel van mijn bezwaren tegen prof. Kuyper's betoog ook bij hem blijken te leven, ik meen tevens, dat de referent op het kardinaal punt niet heeft „doorgebeten” tot op het been (57). Ook sprak ik niet over wat ik intusschen reeds jaren lang werkelijk meen, dat n.l. de stand der kwestie er niet op verbeterd is, sinds dr. A. Kuyper over de zaak schreef.

Met dit laatste bedoel ik dit.

a. Dr. A. Kuyper heeft eens rondweg geschreven, dat de manier, waarop de geloofsbelijdenis over de kerk spreekt, een ander kerkbegrip op den voorgrond plaatst, dan in veler pluriformiteitsleering uitwerking kan vinden. Die taal was duidelijk; en, wijl ik geloof, dat ze waar is, ware het m.i. goed geweest, dat dit ook openlijk erkend bleef. Evenwel, later heeft men de belijdenis zoo leeren lezen, dat de afstand tusschen haar en de voorgestane pluriformiteitsidee al kleiner werd. Men heeft dr. A. Kuyper's meening zoo verdedigd, dat zijn eerlijke en spontane belijdenis van daareven overbodig scheen geweest te zijn. Toch ligt juist daár de eigenlijke zenuw bloot.

b. Oppositie tegen de pluriformiteitsleering is officieel wel geheel en al onder ons mogelijk gelaten, want tot nu toe heeft geen enkele synode het bestaan, aan deze meening haar sanctie te geven. Maar intusschen is er wel een poging gewaagd, om deze oppositie in den hoek te duwen, waar het niet erg prettig is. En dat soms op een manier, die, indien ook de opposenten „met scherp wilden schieten”, zooals hun immers wel eens vóórgegaan is, aanleiding werden kon tot zeer onaangename stemmingen. Er is b.v. geschreven, dat de ware en de valsche kerk moeilijk te onderscheiden zijn. In den ijver vergat men, dat de belijdenis het toch eigenlijk precies andersom zegt. Stel u eens voor, dat nu de opposenten van de pluriformiteitsidee eens dáárover een aanklacht gingen indienen: de man, die dit schreef, verandert de belijdenis! Te dwaas, om over te spreken, zegt u? Maar ik heb zotter dingen gezien, en zie ze nog.

Het vreemde, en, voor wie het met mij eens is, feitelijk onlogische van de huidige situatie blijkt nu hierin te liggen: zij, die feitelijk zich verdedigen moesten,

zijn in den aanval, en omgekeerd. Naar mijn stellige overtuiging had dr. A. Kuyper geen gelijk in zijn pluriformiteitsleer, doch wél hierin, dat zij feitelijk niet zoo maar met den tekst en den gedachtengang der confessie te verbinden was. Men moest, vond dr. Kuyper, die belijdenis dan ook maar eens wat veranderen.

Dat was royaal gesproken.

Even royaal kwamen toen de anderen in het geweer. In het „Geref. Theologisch Tijdschrift” of elders werd door Doekes, Bos en anderen bezwaar ingebracht. Doekes sprak van een „averechtsche bewijsvoering”, en liet zeer duidelijk uitkomen, dat feitelijk de belijdenis zelve in geding was, de belijdenis, opgevat naar haar eerlijke bedoeling (ik verneem, dat daar nog al eens over gesproken wordt tegenwoordig). En zij stonden heusch niet alleen. Reeds lang vóór hen hadden anderen hun bedenkingen ingebracht. De kwestie stond dus eigenlijk zoo: dr. Kuyper moest zich verdedigen, de anderen, zich beroepende op de confessie, vielen hem aan.

Aan deze situatie nu is wel een ander veranderd. Men heeft, en 'ging langzaam genoeg, en daarom des te succesvoller, (succes evenwel is nog geen zegen), de rollen omgekeerd. Die op de defensieve houding waren aangewezen, namen niet zoozeer het offensief, als wel de offensieve houding; zoo sterk als het eerste is, zoo zwak kan de tweede zijn; ik verzoek daarom offensief en offensieve houding niet te verwarren. Eerst werd betoogd: dr. A. Kuyper's pluriformiteitsleer is met de belijdenis wel te verbinden, men behoeft hem niet lastig te vallen. De defensieve houding. Toen evenwel later dr. C. M. Bulzer met zijn bekende gravamen tegen de belijdenis kwam, werd de situatie letwat meer ingewikkeld, en de rust min of meer verstoord. Dr. Bulzer was zelf een toegewijd voorstander der zogenaamde pluriformiteit; hij vond, dat de confessie niet „den geest van Christus” ademde, ze was niet wél genoeg, niet verdragzaam genoeg, niet breed genoeg, enfin, men kent de ketteringredeneering al op een uur afstands. Alleen maar, zoo zei dr. Bulzer, men moet niet wetenschappelijk knoeien. Mijn pluriformiteitsdenkbeelden, dat weet ik zelf wel, zijn niet overeenkomstig de belijdenis; deze ademt een anderen geest, zij is veel benepener; komt, laat ons dus de confessie wat veranderen. Zoo ontstond zijn gravamen tegen de belijdenis.

De knuppel in het theologische hoenderhok.

En in het kerkelijke tevens.

Tegelijkertijd hing destijds in de lucht eenig meer of minder vang verlangen naar uitbouw der belijdenis. Er lag in dat verlangen ook wel een decoratief element. Men had n.l. dr. Bulzer's gravamen op zij gelegd. Dat ging, zoo zei men terecht, uit van een misvatting, als zou de geest van Christus vreemd zijn aan de artikelen der confessie. Maar op de kwestie, waar het nu op aankwam, of n.l. de belijdenis in artikel 27 spreekt van de kerk óók in institutionairen zin, ging men niet in. De Zeeuwsche synode zei tot dr. Bulzer: gij hebt gelijk, wat dat punt betreft; en zij stelde daarmee ook dr. A. Kuyper's spontane uiting, hierboven gereleveerd, in het gelijk. De Leeuwarder generale synode ging op die kwestie niet nader in. Wel pakte zij den drand op, daar, waar dr. Kuyper hem had laten liggen, en zei toen: we moeten de heele kwestie maar eens nader bekijken, en de belijdenis „uitbouwen”, ook voor wat die „door velen” aangenomen pluriformiteit betreft. Bulzer stond dus ter zijde, maar hij zou wel nader van de zaak hooren! De uitbouw! Dan zou de confessie met de pluriformiteit worden geconfronteerd.

Zoodanige uitbouw nu kan een zegen zijn, indien werkelijk wordt voortgedeneerd op den goeden grondslag. Maar uithouwpogingen, die in de uitgelegde confessie zouden willen indragen wat feitelijk niet op haar basis staat, noch met haar grondgedachten zich verbindt, betekenen een rechtstreeks gevaar voor de kerk.

Naar mijn meening lag dit gevaar destijds voor de deur in de periode, toen men van uitbouw vóór en na den mond vol had. Het gevaar lag voor de hand, dat men de pluriformiteit confessioneel zou gaan vastleggen. En ook andere „onrijpe” denkbeelden (men spreekt vandaag nog al eens over „onrijpe” denkbeelden...)

Gelukkig is daarvan niets terecht gekomen. De thetische uitbouw heeft, als we ons euphemistisch uitdrukken, een muis gebarnd; hetgeen we om der wille van waarheid en vrede ook den antithetischen accusatieberg van 1936 van harte toewensen.

Alleen maar, bij die baring is een klein, een heel klein ongelukje gebeurd. Een ongelukje, in afmetingen even klein, als dat bij muizengeboorten past. En waarop dan ook niemand ooit weer terug zou komen, allermint ondergeteekende, indien men niet dat kleine ongelukje als een groot geluk ging voorstellen, en ons min of meer er aan binden wilde.

We hebben het oog op een zinsnede in het rapport, waarin destijds de uitbouw der confessie, ook op het punt der door „velen” (niet door de kerken, gelukkig!) aangenomen pluriformiteit, werd ter zijde gesteld. De rapporterende commissie betoogde, dat er wel praktische moeilijkheden lagen op het pad der onderlinge waardeering van de bestaande kerkelijke instituten, weshalve dan ook van een „oecumenisch” gesprek over de pluriformiteit niets had kunnen komen, maar, zoo zei ze, máár: — de pluriformiteit was door de belijdenis niet uitgesloten. Men kan dat lezen in een rapport, uitgebracht ten behoeve van de Groningsche synode. Natuurlijk stond het de rapporterende commissie volkomen vrij, dat te beweren. En aan de synode, de bevestiging aan te te hooren en door den druk der Acta te vernemenigvuldigen. De synode kan al wat in rapporten staat, niet controleren, en er evenmin breed op reage-

Naar mijn
gelijk in
zij feitelijk
ingang der
dr. Kuyper,
anderen.

het geweer.
elders werd
cht. Doekes
en liet zeer
is zelve in
haare eer-
nog al eens
zij stonden
en anderen
stond dus
gen, de an-
n hom aan.
veranderd.
en daarom
een zegen),
de houding
offensief,
het eerste
ek daarom
verwarren.
nitsledeer
hoeft hem
Toen even-
gravamen
ietwat meer
rstoord. Dr.
er der zoo-
nfessie niet
te was niet
et breed ge-
g al op een
men moet
nitsledeer
eenkomstig
zij is veel
te wat ver-
e belijdenis.
k.

nig meer of
er belijdenis.
decoratief
n op zij ge-
alt van een
us vreemd
de kwestie,
e belijdenis
n institu-
sche synode
unt betreft;
ane uiting
arder gene-
nader in.
Kuyper hem
eale kwestie
„uitbou-
angenomen
zijde, maar
itbouw!
worden ge-

zijn, indien
eden grond-
de confessie
haar basis
verbindt, be-
de kerk.
jds voor de
vóór en na
e hand, dat
vastleggen
spreek van-
en...)
en. De the-
nistisch uit-
n der wille
n accusatie-
m, een heel
afmetingen
En waarop
a, allerminst
de ongelukje
ons min of

het rapport,
ook op het
ken, geluk-
jds gesteld.
er wel prac-
e onderlinge
nstituten,
gesprek over
maar, zoo
de belijdenis
en rapport,
che synode
missie vol-
nde, de be-
der Acta te
n rapporten
d op reagee-

ren. Zij kan slechts staan voor haar eigen beslis-
singen.

Op zichzelf betekent zoo'n rapport dan ook geen ernstig
gevaar, stel, dat het zich ergens in verist.

Gevaar ontstaat er alleen, als anderen later op
zoo'n rapport weer af gaan, en hun best doen, de be-
weringen, en eventuele vergissingen, die er in staan,
voor te stellen als commune noties, dewijl ze nu een-
maal van synodewege door den druk vermenigvuldigd
zijn. Dan wordt de voorzichtigheid der synode (die een
rapport niet voor eigen rekening neemt), voorbij gezien.
En dan wordt de defensieve houding omgezet in een
offensieve, zoodra men n.l. den opponenten der plurifor-
mitelsleer er mee het zwijgen op wil leggen.

Naar mijn bescheiden meening nu is er dat gevaar
tegenwoordig onder ons. De commissie, die destijds in
Groningen rapporteerde, heeft zich op een gevaarlijk
pad begeven. Zij heeft zich gerefereerd aan
artikelen, in de pers verschenen.

Op zichzelf was dit verklaarbaar — in dien tijd. Het
was de periode, waarin de goede plant der onderlinge
critiek onder ons niet erg bloeide. We hadden destijds
een parlement, waaraan de veldaad van een loyale,
en tevens sterke oppositie, niet gegund was. Zij, die
vroeger tegenover de pluriformiteitsleer den eenvoudigen
zin der belijdenis hadden doen spreken, waren min of
meer in de minderheid geraakt, en eenigszins op leeftijd
gekomen, indien niet reeds gestorven. De anderen ston-
den nog in de overigens op haar eind loopende Kuyper-
weet-het-altijd-periode, en werden grif geloofd. De stem
der tegenwoordige „jongeren“¹⁾, die op reformatie aan-
drongen, werd nog niet gehoord.

Een en ander maakt begrijpelijk, dat de Groninger
commissie zich er toe verleiden liet, in een synodaal
rapport te verwijzen naar enkele persproducten inzake
de pluriformiteit, waaruit dan h.l. te concluderen zou
zijn, dat pluriformiteit met de belijdenis wel te verbind-
den viel.

Zoo iets — en men kan daaruit zien, hoe wij voor-
uitgegaan zijn — zoo iets zou vandaag niet meer
zoo vlot gebeuren. Als vandaag een synodale commissie
zou zeggen: dit en dat is een axioma, want het staat
in dit en dat blad („De Heraut“); of in dit en dat refe-
raat (dr. K. Dijk), dan zouden anderen dadelijk tegen-
werpen: ja, maar, in een ander blad staat het niet
andersom: we moeten dus of niemand citeren, of rustig
argumenteeren. Hetgeen maar goed is: de voorzichtig-
heid wordt er mee gediend, de onderlinge polemiek
werpt haar vruchten af.

Destijds evenwel stond de zaak anders. De oppositie
(d.w.z. de oorspronkelijke defensie) was verzwaakt, en
de groep, die meende, dat dr. A. Kuyper gelijk had gehad
inzake de pluriformiteit, had weinig of geen oppositie
meer te duchten. En zoo gebeurde het, dat de rappor-
teerende commissie (van de synode wél te onder-
schieden), schreef: onze bewering, dat de pluriformiteit
door de belijdenis niet uitgesloten is, behoeft geen nader
bewijs: o.m. in enkele precies aangegeven artikelen van
„De Heraut“, alsmede in een referaat van dr. K. Dijk,
kan men het bewijs vinden. Causa finita.

Nu meen ik persoonlijk, reeds jaren lang, dat noch
„De Heraut“, noch de toenmalige dr. K. Dijk er in ge-
slaagd zijn, tegenover dr. C. M. Buizer het bewijs te
leveren, dat noodig zou zijn, wilde men ons doen ge-
looven, dat de belijdenis voor de pluriformiteitsredenee-
ring van dr. A. Kuyper en sommige anderen werkelijk
plaats inruimt.

Ik zou in gewone omstandigheden over die zaak
evenwel gezwegen hebben, want ik vind — misschien
is dat een zwakte, waarover ik schuld moet belijden
— ik vind het in de gegeven situatie niet pret-
tig, tegen „De Heraut“ en tegen prof. dr. K. Dijk te
opponeren. Ik zou het ook niet noodig gevonden heb-
ben, wat de gevaren, die ons m.i. dreigen van de
zijde der pluriformiteitstheorieën, zou ik hebben kunnen
helpen bestrijden in een synodale commissie, onzen
lezers niet onbekend. Eerst als een eventuele poging
daar zou gestrand zijn, zou er behoefte zijn tot publi-
catie, en tot het „op tafel leggen van het hart“, waarvoor
het, naar de getuigenis van één der Groningsche com-
missieleden, wel de tijd is.

Indien dan ook zoowel prof. Hepp als
prof. Dijk het werk aan de synodale com-
missie van 1939/40 zouden hebben over-
gelaten, zou ik wat ik thans schrijf, niet
geschreven hebben. Ik had dan en prof. Kuyper
(„De Heraut“) en prof. Dijk (referaat „Buiten de kerk
geen zaligheid“) met rust gelaten. Bekend kan zijn, dat
niet ik de aanvallende partij ben in de huidige
meningsgeschillen.

Evenwel — prof. Hepp heeft gemeend, ds. Feenstra
te moeten aanvallen en de leiding van het „Jongelings-
blad“ steunde hem daarin. Prof. Hepp durfde de meisjes,
over het hoofd van het Bestuur van den Meisjesbond
heen, op te wekken tot een actie bij dat Bestuur, van-
wege dien ds. Feenstra. Ik vind dat eigenlijk een beetje
overmoedig van iemand, die over de pluriformiteit al
eens eerder (naar eigen getuigenis) (ook) ds. Feenstra
aanviel²⁾, die daarna (door mij) uitvoerig is beant-
woord³⁾, en op dat antwoord niets heeft gezegd.

Was het nu nog bij prof. Hepp gebleven, dan zou ik
waarschijnlijk nog niet hebben geschreven wat ik nu
schrijven ga. Prof. Hepp toch is al eens beantwoord door
mij, wat de zaak van het beroep op Calvin betreft.

Maar ook prof. Dijk heeft zich in de aangelegenheid
gemengd. Hij heeft eenzijdig prof. Hepp duidelijk zijn
misnoegen doen hooren over diens aanval op ds. Feenstra,
maar anderzijds toch de geit (der protesten tegen prof.
Hepp's betooglooze protest) en de kool (eener eigen-

aardige interpretatie der confessie, als zou deze voor
de pluriformiteit ruimte maken) gespaard. Ik bedoel
daarmee niets onvriendelijks, want prof. Dijk heeft zijn
meening reeds in 1920 gepubliceerd; dat hij er aan vast-
hield, versta ik. Alleen maar, prof. Dijk ging zelfs zoo
ver, te beweren, dat de Zeeuwache synode (die
dr. Buizer had toegegeven, dat de confessie in art. 27
de kerk niet los van het instituut gedacht had), on-
gelijk had. Daarin ging prof. Dijk verder dan de
Leeuwarder synode zelf, welke duidelijk had uitgespro-
ken niet in te gaan op de kwestie, of de Zeeuwache
synode goed gezien had.

Nu de zaken zoo staan, moet ik wel spreken. Het
is min of meer mijn roeping, nu men aandringt. Ik ga
dat ook doen. Ik heb dat niet gezocht, maar geloof
ook, nu anderen mij wel hebben genoopt tot nadere
verklaring, hiermee onze kerken te kunnen dienen.
Polemiek? Maar die den dogmaticus van Kampen willen
staande houden onder verwijzing naar een synodaal
rapport, zullen toch een antwoord verwachten?

Ik ga tevens nu de rollen omkeeren.

Ik verdedig niet meer.

Maar ik „val aan“.

Men heeft het zelf gewild, althans geriskeerd.

Ik beweer vrijmoedig, dat én de „Heraut“-artikelen,
waarnaar de rapporteerende Groninger commissie ver-
wees, én voor een geringer deel ook het referaat van
prof. Dijk, dat tegenover „De Heraut“ gedeeltelijk posi-
tie nam, maar niet radikaal, den zin der confessie in art.
27 niet zuiver weergeven. Dat van de zijde van
deze „Heraut“-interpretatie de deformatie „dreigde“. En dat, al had ik liever de pers hier
buiten gehouden, het in de gegeven situatie beter is een
en ander nu ook maar ronduit te zeggen. Opdat de aan-
vallers van heden (1936 en daarna) of tot nader beschied
zullen komen (het volk denkt toch óók nog), of ietwat
spaarzamer zullen worden met hun aanvallen.

Opdat men precies wete, wat men aan mij heeft,
doe ik het openlijk. In den Kamper studenten-almanak,
1940, onder het oog van curatoren derhalve, en ook hier,
populairder, in ons blad. Ik hoop het te doen in een
reeks losse artikelen, onder aparte titels. Dat is mis-
schien prettiger dan wanneer ik den strenger vorm
van vervolgartikelen kies. Tot den volgende keer dus.

K. S.

- 1) Geen leeftijds-kwestie!
- 2) Almanak Studentencorps Vrije Universiteit, 1933.
- 3) „Reformatie“, 1933/4.

Scheuring in Amerika.

Wegens afwezigheid, jaarwisseling, Kerstfeest, etc.,
is er een pauze ingetreden in de reeks over Amerika.
Ik hoop den draad spoedig weer te kunnen opnemen.

K. S.

Verbetering.

In het vorig nummer, bl. 100, kolom 3, alinea 4, regel
6 v.o., staat: tijdelijk. Lees: duidelijk.

K. S.

Het jaar dat ging.....

(Slot.)

De onderlingen van de Gereformeerde Kerken hielden
13 en 14 Juni hun vijfde centrale conferentie, waarbij
dr. B. Wielenga van Amsterdam en prof. dr. K. Dijk
van Zwolle onder de referenten waren.

De Centrale Diaconale conferentie mocht, eveneens in
de hoofdstad, haar gouden jubileum vieren. De her-
denking moest in September door de uitgebroken mobi-
lisatie worden uitgesteld en vond nu op 26 October
plaats. Uiteraard was het een sober samenzijn. Dr. J.
Hoek van Den Haag—West, bekend voorman in den
Geref. Diaconalen kring, hield de gedachtenrede. Een
fraai gedenkboek, samengesteld door onzen collega D. de
Wit van Bussum, en een goede aansluiting biedend op
het voor 25 jaar geleden uitgekomen gedenkschrift, werd
allen diaconale aangeboden.

Een voorstel van de Kerk van Naaldwijk, bedoelend
het mogelijk te maken, dat predikanten in de classis
naar een bepaalde orde ruitbeurten zouden kunnen ver-
vullen, „opdat de verscheidenheid der ambtelijke gaven
meer aan elk der Kerken ten nutte kome“, werd door
de classis verworpen. Een voorstel om deze groote
classis te splitsen, kon evenmin instemming vinden.

Voorts mogen we er aan herinneren, dat in de prov.
Overijssel de classis-splitsing al meer voortgaat. Een
splitsing van de classis Ommen in een classis Harden-
berg en een classis Ommen verwierf de goedkeuring
van de Part. synode en zal 1 Jan. a.s. in werking treden.

En wat de classis Enkhuizen betreft, de Kerken van
Wieringen, Slootdorp, Middenmeer en Wieringerwerf
zijn 1 Juli j.l. uit de classis Alkmaar overgekomen.
Enkhuizen kwam nu van 6 op 10 en Alkmaar danke
van 18 op 14 kerken.

De classis Dokkum heeft het vraagstuk van Zondags-
arbeid en kerktijdsregeling commissariaal gemaakt naar
aanleiding van een voorstel van de kerk van Lioes-
sens. De commissie concludeerde o.m. dat de kerkeraden
inzake de kerktijdsregeling degenen, die Zondagsarbeid
moeten verrichten, volkomen hebben tegemoet te komen.

Onder de organisaties, die op Geref. erf snel groeien,
behoort ook de bond van Geref. Mannenverenigingen.
Ds. C. J. v. d. Boom, die vanaf de oprichting kapitein
op dit schip is geweest, legde zijn commando neer. Uit
een aantal kandidaten werd als zijn opvolger gekozen
ds. M. B. v. t. Veer te Groningen, een der jongere theo-
logen, die den laatste tijd, ook blijkens zijn Schrifturen,
op den voorgrond treedt.

En wat de personalia betreft, mogen we er eerst aan
herinneren, dat het 11 Oct. j.l. honderd jaar geleden
was, dat ds. J. van Andel het levenslicht aanschouwde.
Hij was onder de broeders uit de Kerk van A. in de
vorige eeuw een op den voorgrond tredende figuur. Tal
van commentaren zijn van zijn hand verschenen, terwijl
hij vooral ook naam gemaakt heeft door zijn Vademecum
Pastorale.

Veel Heil en Zegen!

Ditmaal moet mijn wagentje vele kilometers ver-
slaan om allen Reformatie-lezers (en -lezersessen!)
dien hartigen vaderlandschen nieuwjaarsgroet over
te brengen: VEEL heil en zegen!

Ik tuf in gedachte langs de vaarten die het
Groningerland doorsnijden, ik doe Friesland, ik
snor door het land van Bartje, ik parkeer bij mijn
gastheer op Watcheren en bij mijn vriend op den
vuurtoren, ik bel bij de pastorieën aan in Zuid-
Holland en val binnen bij de kandidaten boven
het IJ, ik sla geen enkele provincie over en rijd
geen verwant hart voorbij: VEEL heil en zegen!

Als jongen heb ik aan een prijsvraag mode-
gedaan, door een christelijk weekblad uitgeschre-
ven, welke ten doel had een nieuwe redactie voor
den nieuwjaarsgroet te vinden. Aan voorstellen
heeft het niet onthouden, ernstige en koddige. Maar
het is bij het oude gebleven, wij spreken nog
denzelfden wensch uit, waarmede onze vader ons
begroette bij den twaalfden klokkeslag, waarmede
moeder ons weenend kuste. En dat is goed! Want
welk een blijmoedige levensaanvaarding, welk een
verzekerd Godsbetrouwen spreekt zich uit in die
weinde woorden: VEEL heil en zegen!

Of wij die eigenlijk verwachten? Ja, dat is een
andere zaak. Het gaat ons weleens als vader en
moeder bij het Sint-Nicolaasfeest. De oogen der
kleinen glinsteren van verwachting! Maar de
ouders weten precies wat zij erin gedaan hebben
en wat er voor hen uitkomen zal. Een doosje
sigaren, een pakje tabak, een kalender, ja, de
goede oude bekenden zijn er weer. Zij veinen
een beetje nieuwsgierigheid, die ouders, om het
spel der kinderen niet te bederven, maar zij ken-
nen het klappen van de zweep. Op die manier
kijken wij ook het leven aan, wij weten wat er in
het leven te koop is. Zeker, het kan altijd erger,
wij hopen en bidden voor groote rampen gespaard
te blijven. Maar dat het veel beter kan, dat ge-
looven wij niet. VEEL heil en zegen, hebben wij
daar plaats voor in ons hart, plaats in onze ge-
zinnen, plaats in de kerk? Wij zijn door het leven
getemd, wij hopen eigenlijk dat alles bij het oude
zal blijven! Dan hebben wij tenminste rust.

Heeë...

Wat lijkt het een jaar op het andere, nietwaar?
Heel gewoon en... een tikje vervelend, laten wij
het maar eerlijk uitspreken. Wij schrijven getallen
in een boek of verkoopen biscuit over de toonbank.
Wij zetten ons huiselijk leven voort, afwisselend
regen en zonneschijn, heel genoeglijk rollt ons leven
heen, maar wij kunnen ons niet ontveinzen dat het
wat saai is op den duur. Wij gaan ook weer naar
de kerk, wij beginnen den catechismus opnieuw
met Zondag 1. Dit is een goed gebruik, trouwens
het is volgens de Kerkorde. Wij krijgen weer onze
vrije stoffen en onzen cyclus van Paschen en
Kerstfeest. Heel gewoon en een beetje... Poel,
broeder! dat zegt men niet! Wij zullen weer te-
kortten hebben als andere jaren en zij zullen weer
gedekt worden. Maar veel heil en zegen? Neen,
daar rekenen wij toch eigenlijk niet op.

Wij zullen opnieuw zoo goed en zoo kwaad als
het kan trachten als christenen te leven. Precies
als andere jaren. Het zal niet meer dan een klein
beginnel worden. Gezegd klein beginnel is helaas
bij velen een droevig einde. Men heeft zich in
meer of minder krachtig geloofscian der jeugd tot
een bepaalde, meer of minder consequente, levens-
houding opgewerkt en daarop blijven wij ons
verder leven staan. Heel gewoon en... Ons pel-
grimschap lijkt in tegenstelling met het door Bun-
yan geteekende heel veel op onze vaderlandsche
wegen, lang, recht, vlak en... eentonig!

Het leven gelijkt op een film, die maar altijd
geprolongeerd wordt. Steeds dezelfde episoden.
Steeds dezelfde figuren. Al deze dingen worden
zoo moede...

VEEL heil en zegen! Jezus Christus leeft en Hij
is ons leven. Schudt elkaar de handen en wensch
elkaar het Heil des Heeren. Maar vóór gij ze den
ander schudt in trouwe verwantschap naar den
geest, vouwt ze eerst in geloof en BIDT: Veel
heil en zegen, mijn God, om Jezus' wil.

Nooit kan 't geloof teveel verwachten!

N. B.

Van minder opwekkenden aard is wat bekend is ge-
worden over de zaak-Goossens. Deze predikant, die na
een veeljarig verblijf op Soemba repatriëerde, werd in ver-
band met allerlei moeilijkheden door de classis Apping-
dam (hij was predikant van de zendende Kerk van Ap-
pingdam) op 3 Mei 1938 geschorst en 23 Maart 1939 afge-
zet. Hij heeft ter zijner verdediging een geschrift in
het licht gegeven, tellend 153 bladzijden druks- en ge-
titeld: „Openbare scheurmaking op Soemba, de Kerken
van Oost-Soemba uitgestooten uit de gemeenschap der
Gereformeerde (zendende) Kerken in Nederland, een
aanklacht en een verweer“. Zijn zaak is thans op de
synode van Sneek, die ook twee broeders uit Soemba
heeft gehoord en de commissie, die over deze aan-